

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

1/2

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto
4.2.2021

VN/24984/2020

Viite: HE 222/2020 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 3 luvun 5 §:n ja merityösopimuslain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia ja merityösopimuslakia. Kummassakin laissa kilpailukieltosopimuksia koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että työnantajan velvollisuus maksaa kilpailukieltosopimuksesta korvausta työntekijälle laajennettaisiin koskemaan kaikkia kilpailukieltosopimuksia. Nykyään korvausvelvollisuus koskee vain yli kuuden kuukauden pituisia kilpailukieltosopimuksia. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman toteuttamiseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

Esityksen tavoitteena on vähentää laissa säädettyjen edellytysten vastaisia kilpailukieltosopimuksia erityisesti ennalta ehkäisemällä niiden tekemistä. Korvausvelvollisuuden arvioidaan tehokkaasti rajoittavan perusteettomien kilpailukieltosopimusten tekemistä. Samalla kuitenkin säilytettäisiin mahdollisuus kilpailukieltojen käyttöön silloin, kun ne ovat laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti perusteltuja.

Kilpailukieltosopimuksia koskevaa työsopimuslain 3 luvun 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännökset työnantajan velvollisuudesta maksaa työntekijälle korvausta kilpailukieltosopimuksessa sovitulta rajoitusajalta, korvauksen määrästä ja korvauksen maksamisajankohdasta.

Korvauksen suuruus riippuisi työntekijän palkasta ja kilpailukieltosopimuksessa sovitun rajoitusajan (aika, jonka kilpailukielto työsuhteen päättymisen jälkeen on voimassa) pituudesta. Jos kilpailukieltosopimuksessa olisi sovittu enintään kuuden kuukauden rajoitusajasta, korvaus olisi 40 % työntekijän palkasta vastaavalta ajalta. Jos sovittu rajoitusaika olisi yli kuusi kuukautta, korvaus olisi koko rajoitusajalta 60 % palkasta. Korvauksen määrän porrastamisen tarkoituksena on ohjata lyhyempien kilpailukieltosopimusten käyttöön.

Kilpailukieltosopimus voitaisiin tehdä enintään vuodeksi kuten nykyäänkin.

Korvaus tulisi pääsäännön mukaan maksaa rajoitusajan kuluessa työsuhteen aikana noudatetuin palkanmaksukausin. Sen jälkeen, kun työntekijä on irtisanoutunut, voidaan maksuajankohdasta sopia myös toisin.

Sellaisia tilanteita varten, joissa olosuhteet ja kilpailukieltosopimuksen tarve muuttuvat työsuhteen aikana, ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti siitä, että työnantajalla olisi oikeus irtisanoa kilpailukieltosopimus. Tällöin noudatettava irtisanomisaika olisi vähintään kolmasosa kilpailukieltosopimuksessa sovitun rajoitusajan pituudesta. Irtisanomisaajan olisi kuitenkin aina oltava vähintään kaksi kuukautta. Työnantaja ei kuitenkaan voisi irtisanoa kilpailukieltosopimusta enää sen jälkeen, kun työntekijä on jo irtisanoutunut työsuhteestaan. Ehdotettava lainsäädäntö ei vaikuta osapuolten mahdollisuuteen sopia kilpailukieltosopimuksen päättämisestä tai lakkaamisesta työsuhteen aikana.

Korvausvelvollisuutta ja korvauksen määrää koskevat säännökset olisivat pakottavaa oikeutta.

Kilpailukieltosopimuksia koskevaan muuhun sääntelyyn, kuten yleisiin edellytyksiin, ei muutoin ehdoteta sisällöllisiä muutoksia. Pykälään ehdotetaan eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan vuoden pituista siirtymäaikaa, jonka jälkeen uudet säännökset tulisivat sovellettaviksi myös vanhoihin, ennen lain voimaantuloa tehtyihin kilpailukieltosopimuksiin. Työnantajat voivat tarvittaessa irtisanoa vanhat kilpailukieltosopimukset siirtymäajan kuluessa. Tällöin niistä ei aiheudu korvausvelvollisuutta.

Ehdotetulla sääntelyllä, jolla korvausvelvollisuus ulotettaisiin koskemaan myös vanhoja kilpailukieltosopimuksia, puututtaisiin taannehtivasti voimassa oleviin kilpailukieltosopimuksiin. Tällainen sääntely on merkityksellistä perustuslain 15 §:ssä turvatuksi omaisuuden suojan kannalta. Keskeinen peruste taannehtivalle sääntelylle on työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu. Sääntelyllä edistetään perustuslain 18 §:ssä turvattua oikeutta lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Sopimusvapauden taannehtivalle rajoittamiselle arvioidaan olevan hyväksyttävät syyt eikä sääntelyn katsota heikentävän työnantajan asemaa sopimusosapuolena kohtuuttomasti. Ehdotetun sääntelyn ei siten arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

Merityösopimuslain 4 luvun 5 §:ään ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset.

Seija Jalkanen
Johtava asiantuntija